

вчителем матеріалу дисципліни у вигляді уроків, які б поєднували репродуктивну бесіду з проблемним викладом інформації, а також частково-пошуковий метод або евристичний.

Список використаних джерел та літератури:

1. Гуз А. М. Методика викладання правознавства в школі : навч.-метод. посіб. / А. М. Гуз. – К. : КНТ, 2006. – 180 с.
2. Дарманська І. М. Основи права в школі : [метод. реком. та орієнт. робоча програма (магістерська підгот-ка за спец. „Управління навчальним закладом”) / І. М. Дарманська. – Хмельницький : Ред.-вид. відділ Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, 2007. – 23 с.
3. Дарманська І. М. Правова підготовка майбутніх вчителів початкової школи в умовах ступеневої освіти : дис... канд. пед. наук : 13.00.04 / Дарманська Ірина Миколаївна. – К., 2004. – 330 с.
4. Зязюн І. А. Педагогічна майстерність : [підруч.] / І. А. Зязюн. – [3-те вид., допов. і переробл.]. – К. : СПБ Богданова А. М., 2008. – 376 с.
5. Юва В. Ю. Формування правової культури особистості на засадах духовності : [навч.-метод. посіб.] / В. Ю. Юва. – Камінець-Подільський : Абетка, 2001. – 168 с.
6. Калюжний Р. А. Світ права : [навч. посіб. з основ правознавства для учнів 9 кл. загальноосв. навч. закл.] / [Калюжний Р. А., Помети О. І. ін.]. – К. : А.П.Н., 2004. – 231 с.
7. Педагогічно-правова профілактика правопорушень серед учнівської молоді : [наук.-метод. зб.] / за заг. ред. В. П. Пастухова. – К. : ІЗМН, 1997. – 248 с.
8. Пометун О. І. Практичне право : [навч. посіб. для 8 кл.] / О. І. Пометун. [2-ге вид., доповн. і переробл.]. – К. : А.С.К., 2004. – 208 с.
9. Савчук П. С. Основи правознавства : посіб. для абітурієнтів / Савчук П. С., Самійленко Ю. П. – К. : А.С.К., 2000. – 208 с.

Анотація

Е.В.Коцюба

Педагогическая компетентность учителя правовых дисциплин

В статье раскрывается суть понятия педагогической компетенции учителя как основы его педагогического мастерства. Определяются основные составляющие элементы педагогической компетенции учителя правовых дисциплин. Рассматривается реализация правовой подготовки учащихся общеобразовательных учебных заведений через определение содержания дисциплин в соответствии с образовательными программами, методами обучения.

Ключевые слова: педагогическое мастерство, педагогическая компетентность, правовая культура, правовое сознание, методы правовой подготовки.

Summary

O.V.Kotsiuba

Pedagogical Competence of a Teacher of Law Disciplines

The essence of conception of pedagogical competence of a teacher as the basic of his pedagogical skill is revealed in the article. The main components of pedagogical competence of a teacher of law disciplines are determined. The realization of law training of pupils at schools through the determination of the content of the disciplines according to the educational programmes, and the methods of education is examined in the article.

Key words: pedagogical skill, pedagogical competence, law culture, law consciousness, methods of law education.

Дата надходження статті:

„21” жовтня 2009 р.

УДК 37.035+373.21 (045)

К.Л.КРУТІЙ,

*доктор педагогічних наук, професор
(м.Запоріжжя)*

Технологія формування полікультурної особистості дошкільника

У статті розкривається зміст технології формування полікультурної особистості дошкільника, запропоновано компоненти концептуальної моделі освітнього процесу дошкільних навчальних закладів.

Ключові слова: технологія, полікультурна особистість, дошкільник, концептуальна модель.

Постановка проблеми в загальному вигляді... Усі нації і народи прагнуть зберегти себе в просторі й часі на базі певної етнічної або національної спільності. Однак у той же час у багатьох культурах з'явилися тенденції до досягнення планетарної єдності людського суспільства під егідою культури. Науковцями доведено, що посилення інтернаціоналізації всіх процесів у сучасних умовах в усьому світі приводить до явища пріоритету загальнолюдських цінностей у їхньому взаємозв'язку з національними. Тому в основу сучасної концепції освіти має бути покладено культурологічний підхід, що зумовлює спрямованість до майбутнього.

На сучасному етапі проблема відновлення і збереження культури народу перебуває в центрі уваги суспільства. Закон України „Про дошкільну освіту” (2001) висуває як принципи державної політики в цій галузі пріоритети загальнолюдських цінностей. Водночас Закон стверджує, що одним із завдань системи освіти є захист національних культур і регіональних культурних традицій в умовах багатонаціональної держави. Саме полікультурність будь-якої території нашої країни зумовлює необхідність полікультурного виховання на регіональній основі.

Аналіз досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Сьогодні для України питання національної самосвідомості, статусу рідної та державної мов, взаємин етносів, що домінують чи поступаються за чисельністю в тій чи іншій місцевості, виходять на рівень доленосних, визначальних процесів централізації й демократизації в державі, стабільності й нестабільності в суспільстві.

Національно-культурні співтовариства, родина, релігійні конфесії неодноразово посилювали свій вплив на формування нового покоління, виходячи із власного розуміння нових суспільних реалій і своїх інтересів. У той же час державна система виховання, покликана визначати національно-культурні орієнтації й громадянську поведінку людини з позиції держави як об'єднуючого соціуму, фактично залишалася колишньою. У суспільстві досить явно відчувається соціальне замовлення на пошук нового балансу виховних зусиль родини, національно-культурних співтовариств і системи суспільного виховання. Однак посилення національної складової, привласненої особистістю, знімає лише частину проблеми, причому тимчасово.

Якщо зважати на той факт, що на формування особистості родина, релігійні й національно-культурні співтовариства впливають уже в ранньому дитинстві, то, мабуть, що й система відповідного виховання повинна починатися з дошкільного віку.

Формулювання цілей статті... Мета статті – розкрити зміст технології формування полікультурної особистості дитини дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу... У зв'язку з тим, що діти дошкільного віку, які виховуються в єдиному соціальному середовищі, не мають яскраво виражених національних особливостей, педагогам ДНЗ слід урахувувати специфіку мислення, пам'яті, мовлення та індивідуально-вікові особливості. Полікультурне середовище є умовою повноцінного особистісного розвитку дошкільника. Сукупність духовних цінностей складає культурний код народу (Ю. Чеботарьов). Слід зважити на те, що сьогодні надзвичайно важливою є необхідність урахування полікультурного простору, в якому виховується особистість як майбутній фахівець-професіонал. Полікультурне середовище – це не тільки його багатонаціональність, але і взаємодія культурних способів діяльності в різних сферах життя соціуму (В. Новічков), це узгоджена система діяльності виховання і діяльності того, кого виховують у різних освітніх галузях. Ґрунтом полікультурного середовища є гуманістична складова, яка пов'язана з розвитком національних культур, вихованням загальнолюдських цінностей, що не протистоять одна одній, а взаємопов'язані та взаємозбагачені [7]. *Полікультурність* розглядаємо як здатність дошкільної освіти навчати дитину старшого дошкільного віку сприймати різноманіття культур, здатність створити умови для формування толерантності, а це, у свою чергу, сприяє формуванню національної свідомості, патріотизму, інтеркультурної комунікації особистості.

Опанування українською мовою як державною і найважливішим засобом національного виховання забезпечує не тільки комфортне існування молоді людини в суспільстві, але й дозволяє виробити систему національно зумовлених уявлень, пізнати національний характер, визначити мовний тип особистості. У такій ситуації виникає потреба впроваджувати в освітній процес навчальних закладів (від дошкільних до вищої школи) різноманітні етнолінгводидактичні засади навчання, спираючись на надбання таких наук, як етнопедагогіка, етнопсихологія, етносоціологія, етнографія, фольклористика тощо. У свою чергу, етнолінгвістичні поняття є актуальними, оскільки визначення етнолінгвістичних дефініцій можливе лише у слові, через певний набір етнічних найменувань.

Уперше термін „народознавство” запропонував І. Франко. Він зазначав, що „народознавство” означає, власне, щось більше, ніж те, що становить сферу нашої науки. Бо пізнати народ – то значить пізнати людей, що мешкають на певній території, а також пізнати їхнє нинішнє і минуле становище, їхні фізичні і розумові особливості, їх інститути і економічне становище, їх торговельні відносини й інтелектуальні зв'язки з іншими народами. У концепції педагогіки народознавства зазначено, що народознавство – це рідна мова, історія, краєзнавство, етнографія, народна педагогіка, народний календар, народні моральні принципи, усна творчість, різні види мистецтва й художньої творчості, прогресивні національні традиції, звичаї та обряди, народні символи та національна символіка.

Сучасні концепції розвитку особистості дитини а також регіональні підходи до освітнього процесу в дошкільних навчальних закладах припускають залучення окремих елементів народної культури в процес розвитку дитини. Спадщина кожного народу містить цінні ідеї і досвід виховання. Наші теоретичні підходи ґрунтуються на тому, що ефективно залучення дошкільників до культури відбувається за умов, коли воно природно вплітається в життя групи і пов'язується з дитячими

інтересами, бажаннями, мотивами, очікуваннями. Це вимагає особливої побудови педагогічного процесу залучення дітей до культури різних народів. Підставою для визначення логіки побудови освітнього процесу в групах дітей старшого дошкільного віку є суб'єкт-суб'єктна взаємодія педагогів і дітей, вільної самостійної діяльності.

Теоретичним підґрунтям, на нашу думку, є взаємозв'язок: „освіта – культура – національна культура – особистість”. Завдання будь-якої освіти – залучення людини до культурних цінностей науки, мистецтва, моральності, права, господарства. Ми дотримуємося положень, закладених у Базовому компоненті дошкільної освіти в Україні, в якому основний шлях виховання уявлень розглядається як просування дитини до загальних гуманістичних цінностей, що розкриваються через залучення дитини до своєї національної культури. Психологічні дослідження (Л.С. Виготський, О.В. Запорожець, О.М. Леонт'єв, С.Л. Рубінштейн та ін.) показують, що залучення особистості до культури вже в дошкільному віці відбувається через привласнення суспільно-історичного досвіду, втіленого в матеріальних і духовних цінностях, засвоюється в активній творчій діяльності. У зв'язку із цим дошкільний вік справедливо розглядається як період становлення особистості, „період її соціалізації” і залучення до культури.

Запропонуємо компоненти концептуальної моделі освітнього процесу дошкільних навчальних закладів: спрямованість процесу, що виявляється в його цілях; забезпечення предметно-розвивального середовища, взаємовідносини суб'єктів і повноправна участь сім'ї в педагогічному процесі. Критеріями і показниками рівнів засвоєння традицій свого народу для дітей старшого дошкільного віку є наявність уявлень про традиції, інтерес до них і реалізація наявних уявлень у самостійній діяльності (Л.Д. Вавилова, В.І. Логинова, Г.І. Радвіл). Підставою для їхньої характеристики будуть такі показники: правильність і повнота уявлень про рідну домівку, місто, село, область, країну; про свою національну приналежність, про традиції, предмети культури; самостійність угруповання предметів за різними ознаками (диференціація понять); наявність інтересу до традицій, предметів культури; стійкість інтересу і мотивація вибору предмета; наявність сюжету національної тематики, уміння комбінувати свої знання, деталізація образів [4; 6].

На нашу думку, зміст національно-регіонального компонента дошкільної освіти має об'єднувати в єдине ціле всі сторони розвитку особистості: фізичне, психічне, соціальне й духовне. Не можна говорити про виховання любові до Батьківщини без повідомлення дітям певних знань про неї, про те місцевий і регіональний компоненти дошкільної освіти наповняться конкретним змістом лише за умови цілеспрямованого вивчення тієї території, яку визначено як рідний край або регіон. Національна система дошкільної освіти має враховувати традиції, особливості, менталітет народу, що проживає на певній території; а також ідеї розвитку національної культури, досвід народної педагогіки у вихованні дбайливості, любові до природи рідного краю [5]. Педагогічний аспект культури розуміється нами не тільки як відродження і відтворення традицій народів, але і як залучення нового покоління до системи культурних цінностей свого народу і своєї сім'ї. Залучення нових поколінь до національної культури стає актуальним педагогічним питанням сучасності, оскільки кожен народ не просто зберігає виховні традиції й особливості, що історично склалися, але й прагне перенести їх у майбутнє, щоб не втратити історичну національну особистість і самобутність. *Етнокультурний компонент*, органічно вбудований у зміст дошкільної освіти, дозволяє співвіднести процес навчання з етнопсихологічними особливостями дітей, створює сприятливі умови для розвитку в дітей пізнавальних процесів – сприйняття, пам'яті, мислення [2].

На наш погляд, для системи дошкільної освіти актуальною є поліпредметна базова модель, у якій здійснено групування етнокультурних знань за схожістю змісту, спільністю дидактичних завдань, ступенем складності. Кількість і послідовність розділів визначають структуру *етнокультурної програми „Я – українець”*. Перша група знань запропонованої програми переважно взаємодіє зі знайомим і найближчим об'єктом вивчення (я, будинок, дитячий садок, рідне місто (село), природа). Друга – пов'язана з далекими історичними знаннями, знаннями про культуру, мистецтво, літературу, традиціями минулого й сьогодення народів України, відомими людьми різного періоду в житті краю. *Метою запропонованої нами програми є*: виховати громадянина України, який знає, любить і поважає свою культуру й культуру інших народів. Виходячи із цієї мети, програма рекомендує вирішення таких завдань: формувати засади духовності людини, що росте, необхідні для розвитку внутрішнього світу особистості; формувати позитивне ставлення дитини до себе, до рідних і близьких, до співробітників дитячого садка, до друзів, до відомих людей краю, суспільства; до рідного й толерантність до етносів, що є сусідами; знайомити з історією краю, життям і побутом народів України; з рідною культурою і культурою інших народів; навчити державної мови.

Основне призначення етнокультурної програми „Я – українець” полягає в тому, щоб кожна дитина ввібрала в себе культурну спадщину свого народу, пишалася історією, людьми своєї „малої” Батьківщини, любила рідну природу, знала її визначні пам'ятки. Зміст програми дається за такими блоками: Я, мої права і обов'язки. Моя сім'я, моя родина. Мій дитячий садок. Рідне місто (село). Моя

Україна. Природа України. Славні сини і дочки України. Традиції народів України. Культура України – дошкільникам. Мистецтво України – дітям. У світі дитячої музики України. Моя рідна мова. У програмі „Я – українець” ми не визначили межі конкретних знань, не ставили меж розвитку, темп якого залежить від вікових, індивідуальних особливостей, рівня обдарованості та умов освітнього процесу. Як показав досвід, упроваджений у педагогічну практику, програма дає можливість організувати всю роботу, яка має починатися з перспективного планування.

Розглядаючи проблему комплексно, необхідно відзначити, що істотне значення для функціонування національно-регіонального компонента дошкільної освіти відіграє методичне забезпечення, що охоплює програму, посібники, методичні рекомендації, планування, дидактичні матеріали, а також предметно-розвивальне середовище в групі. Як відомо, вирішення висунутих у програмі завдань багато в чому залежить від підготовленості педагогів. Починаючи роботу за програмою, вихователь, перш за все, сам повинен добре вивчити свій край, продумати, що доцільно показати, про що розповісти дітям. Тому *для реалізації змісту пропонованої програми* вважаємо за необхідне: поповнення знаннями педагогів і батьків про рідний край: про його історію, географію, етнографію і традиції українського народу і народів, які мешкають на території України, а також про мистецтво, літературу, культуру українського народу та інших народів; створення умов у ДНЗ (удума) для ознайомлення дітей із рідним краєм. Робота має проводитися систематично впродовж усього навчального року. Спеціально організовані види діяльності бажано проводити в першій половині дня, тоді як нерегламентовані види діяльності можуть здійснюватися як у першій, так і в другій половині дня. Як ніколи слід уникати жорсткої регламентації спеціально організованої діяльності дітей.

Наголосимо також на необхідності більш уважно підійти до роботи з українським фольклором, зокрема, з казкою.

Мабуть, жоден з видів народної творчості не відзначається таким багатством нашарувань, як казка. За своєю природою казка є досить характерним жанром фольклору; вона щільно примикає до інших різновидів народної оповідальної творчості, насамперед до легенди, переказу, оповіді, які, як відомо, особливо тісно пов'язані з конкретною історією, реальним життям і побутом їх творців. Художні образи казок, психологія характерів, ситуації, художні деталі казкового епосу в своїй основі завжди глибоко самобутні й історично конкретні, бо ж вони у специфічній художній формі відбивають життя, погляди, смаки та сподівання певного народу у певний час його історії.

Проте казка має й чимало відмінного від суміжних з нею жанрів оповідального фольклору. Це, зокрема, притаманна їй своєрідна внутрішня установка на вимисел. Якщо в легенді або, скажімо, переказі, основним є підкреслення „достовірності” чи „імовірності” того, про що йдеться у творі, то казка завжди розповідає явну „вигадку”, яка цікава не сама по собі, а передусім своїм більш або менш прозорим натяком на якесь конкретне життєве явище, захоплює своєю алегоричністю, і це завжди усвідомлюється як самим творцем казки, так і її виконавцем і слухачем.

Коли казку, слушно підкреслює російський фольклорист О. Никифоров, – розповідають не для розваги, а, наприклад, з метою дидактичною, повчальною, вона перетворюється в чисту легенду, повчання і при цьому набуває часто навіть нових особливостей побудови [6]. Казка виходить за межі традиційного для науки про народну творчість поняття жанру; скоріше це – окремий, специфічний масив, який об'єднує в собі різнохарактерний щодо художніх, композиційних та загалом жанрових особливостей матеріал. Загальноприйнято, – слушно зауважував російський учений В. Пропп, – вважати казку жанром. Між тим до складу казок увходять різноманітні за поетичною природою твори. За своєю структурою фантастичні казки – дещо цілком інше, ніж казки кумулятивні або казки про пошехонців. Отже, казка – поняття більш широке, ніж жанр [7].

Запропонована програма може реалізуватися як самостійна або виступати як складова частина комплексної програми. Тобто, програма природно й органічно має інтегруватися в цілісний освітній процес. У процесі планування рекомендуємо дотримуватися таких основних вимог: у зміст включати різні види діяльності, що логічно пов'язані між собою; використовувати різні форми організації дітей: колективні, групові та індивідуальні; наскрізне планування регіональних тем через різні види занять і діяльність дітей.

Спираючись на принципи природовідповідності, систематичності, послідовності й культуровідповідності, процес знайомства дитини з полікультурним середовищем пропонуємо будувати за такими етапами: вивчення культури свого народу; інтеріоризація (засвоєння) культури; порівняння своєї культури з культурою інших народів; розвиток культури міжнаціонального спілкування; інтеграція до світової й національної культури.

З'ясуємо *умови освітньої роботи* в полікультурному середовищі. *Перша група умов* визначається специфікою професійної діяльності педагога, а саме: побудова і планування будь-яких форм і видів діяльності відповідно до загальних пріоритетів і цілей ДНЗ; сприяння ствердженню загальнолюдських цінностей, ідеалів добра, краси й гуманізму в душі кожної дитини за допомогою методів навчання мови й засобів етнографічної культури; відповідність засобів етнографічної культури вимогам безпечної дії.

Друга група умов визначається віковими психологічними особливостями дітей дошкільного віку: сприйняття й переживання творів мистецтва, ґрунтом якого є вербальне спілкування; взаємозв'язок засобів етнографічної культури з грою і між собою; відповідність особливостей сприйняття дітей дошкільного віку зі змістом, формою та обсягом пропонованого лексичного матеріалу й засобів етнографічної культури; відповідність методів навчання рідної мови й засобів етнографічної культури інтересам хлопчиків і дівчаток (гендерний підхід).

Третя група умов виходить зі специфічних особливостей дії традицій культури свого народу на людину: виконання роботи педагогом із використанням методів навчання рідної мови й засобів етнографічної культури в спеціально організованому мовно-мовленнєвому просторі, який створює настрій дитини на сприйняття; збереження цілісності традицій, засобів етнографічної культури, відмовлення від препарування та надмірного аналізу традицій під час ознайомлення дітей з матеріалом; викликання дією невідомої зацікавленості та інтересу, оскільки це повертає дитину до етичної ідеї твору, традиції, свята тощо.

Завдання кожного сучасного ДНЗ – створити полікультурне середовище та сприяти формуванню принципів толерантності, рівності прав та плюралізму думок у дітей різних національностей та віросповідань.

Запропонована педагогічна технологія допоможе дітям старшого дошкільного віку зрозуміти, що кожна людина повинна зробити свій внесок у те, щоб у світі панували гармонія, мир та добро. Мистецтво та творчість зрозумілі всім, незалежно від національності та етнічної належності. Вони сприяють збереженню вікових традицій – любов до рідної землі, повага до батьків, піклування про підростаюче покоління. Технологія покликана забезпечити позитивне спілкування між дітьми шляхом знайомства з національними традиціями та звичаями, обміну творчими досягненнями у фольклорному, вокальному, хореографічному, музичному, образотворчому та декоративно-прикладному мистецтві. *Особливостями педагогічної технології* освітньої роботи в полікультурному середовищі є: зміст програми вводиться в організовані (заняття) й самостійні види діяльності дітей: спілкування, пізнавальна, перетворювальна, оцінно-контрольна.

Заняття проводяться підгрупами і фронтально. Знання та уявлення, одержані на одному занятті, закріплюються, уточнюються на інших заняттях і у вільній діяльності дітей, тобто, здійснюється ланцюжок пізнавальних дій, що спирається на принцип взаємопроникнення різних видів діяльності при взаємодії (інтеграції) всіх фахівців ДНЗ.

Висновки... Реалізація пропонованої технології значно збагачує уявлення в дошкільників. Діти починають виявляти цікавість до тих або інших об'єктів довкілля, стають більш уважними до заходів, що проводяться в ДНЗ, у місті, у країні, до тих передач, які висвітлюють по телебаченню культуру, мистецтво та інші аспекти з життя народів України. Україна є багатонаціональною державою. У ній важко знайти ДНЗ, у якому виховуються діти однієї національності.

Багатонаціональний дошкільний заклад є своєрідним соціальним зліпком полікультурного соціуму. Не дивлячись на певні досягнення у використанні різноманітних альтернативних програм і технологій, сучасний стан ДНЗ не відповідає нагальним вимогам і потребам полікультурної дошкільної освіти.

Безумовно, багатонаціональний, полікультурний характер освіти дітей має бути обов'язково відображений в державних програмах і реалізований в практичній діяльності з метою формування в дошкільників національної самосвідомості, пошани до своєї культури й толерантного ставлення до іншої нації й культури. Саме з дошкільного віку дитина повинна усвідомити своє „Я”, своє коріння, культуру, а через пізнання своєї культури відбувається усвідомлення відчуття „Ми”.

Список використаних джерел та літератури:

1. Богуш А. М. Українське народознавство в дошкільному закладі : [навч. посіб.] / Алла Богуш, Неллі Лисенко. – [2-е вид. перероб. і доп.]. – К. : Вища школа, 2002. – 406 с.
2. Григорьев С. Программа развития региональной системы образования / С. Григорьев // Педагогика. – 1996. – № 3. – С.33-38.
3. Долженко В. А. Проблема воспитания духовных ценностей / В. А. Долженко // Духовність особистості: методологія, теорія і практика : зб. наук. праць / гол. ред. Г. П. Шевченко. – Луганськ : Вид-во Східноукр. нац. ун-ту ім. В. Даля, 2005. – Вип. 6(12). – С. 38-45.
4. Меньчиков Г. П. Духовная реальность человека. Духовность и религиозность / Г. П. Меньчиков // Философские науки. – 2000. – №3. – С.116-126.
5. Наш орієнтир – народна педагогіка : метод. реком. / укл. М. Г. Стельмахович. – К. : ІСДО, 1993. – С.35-43.
6. Никифоров А. Н. Фольклор Киевской Руси / А. Н. Никифоров // История русской литературы. – Москва : Ленинград, 1941. – Т. 1. – С.216-237.
7. Пропп В. Я. Фольклор и действительность / В. Я. Пропп. – М. : Наука, 1989. – 233 с.
8. Степаненко І. В. Духовність і життєва компетентність / І. В. Степаненко // Філософська думка. – 2005. – №6. – С. 40-55.
9. Шаварська Н. Г. Духовність особистості і дотик до прекрасного / Н. Г. Шаварська // Практична психологія та соціальна робота. – 2005. – №10. – С.3-5.
10. Щербань П. М. Національне виховання в сім'ї / П. М. Щербань. – К. : Борівітер, 2000. – 260 с.

Анотація

К.Л.Крутий

Технологія формування поликультурної особистості дошкільника

В статті розкривається содержание технології формування поликультурної особистості дошкільника, пропонуються компоненти концептуальної моделі освітнього процесу дошкільних закладів.

Ключевые слова: технология, поликультурная личность, дошкольник, концептуальная модель.

Summary

K.L.Krutii

Technology of Formation of Semicultural Personality of a PreSchooler

The content of technology of semicultural personality of a preschooler formation is revealed in the article, components of conceptual model of educational process of pre-school educational institutions are offered.

Key words: technology, semicultural personality, preschooler, conceptual model.

Дата надходження статті:

„30” листопада 2009 р.

УДК 37.035+37.018.51 (045)

А.В.ЛОПУХІВСЬКА,

*кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник
(м.Київ)*

Особливості соціального становлення учнів сільської школи

У статті розкривається проблема соціального становлення учнів сільської школи. Розглянуто питання соціалізації учнів, що охоплює процес залучення їх до культурних цінностей. З'ясовано завдання вчителя в організації навчально-виховного процесу, що сприяють самореалізації і самовизначенню особистості.

Ключові слова: соціальне становлення, сільська школа, соціалізація, культурні цінності, самореалізація, самовизначення особистості.

Постановка проблеми в загальному вигляді... Переорієнтація завдань навчально-виховного процесу в навчальних закладах сільської місцевості на засади особистісно орієнтованої освіти, спрямованість на гуманістичну модель, що включає в себе моральні ідеали і громадянські цінності, значно збільшує можливості вирішення проблеми соціального становлення учнів сільської школи.

Найбільша інвестиція, яку може зробити суспільство, громада у соціальний розвиток особистості, – це забезпечити соціальний захист дитини, зберегти сімейне середовище, підтримати сім'ю у скрутний для неї час. Особливе значення має ініціатива, творчий підхід до справи педагогічних колективів та підтримка їхніх зусиль з боку територіальних громад (наприклад, у місцевих органах влади є певні важелі, щоб заохотити підприємців надавати допомогу школам у фінансовому, побутовому і соціальному плані).

Організація навчально-виховного процесу має враховувати специфіку життя та побуту, особливості сільського виробництва. Плануючи роботу, педагогам необхідно використовувати елементи народних традицій, які б давали учням певні соціальні знання, визначали правила поведінки у соціальному середовищі. Багатогранність життя сільської школи забезпечується спільними зусиллями колективу, місцевих господарств, громадськості.

Аналіз досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Слід зауважити, що досить активно досліджуються окремі аспекти проблеми соціального становлення особистості. Так, у середині і кінці XIX ст. у роботах А.Дистервега, О.Канта, Г.Спенсера уже ставилась проблема вивчення соціальних механізмів передачі накопиченого людського досвіду.

Питання соціальної детермінованості виховання і соціалізації особистості залежно від соціально-економічних умов досліджували Б.А.Грушина, С.Л.Іконнікова, Р.Т.Турова; основи підготовленості молодого покоління до діяльності у різних соціумах вивчали М.Н.Іщенко, Б.Т.Лихачов, Л.І.Міщик. Проблема визначення місця людини в соціумі та аналіз основних його сфер діяльності знайшли відображення в роботах Б.Г.Ананьєва, В.Г.Бочарової, Л.П.Буєвої, І.С.Кона, І.М.Семенова та ін.

Соціальні фактори розглядаються як своєрідний механізм, за допомогою якого суспільство вступає у взаємодію з суб'єктами навчання і виховання, водночас сприяє реалізації їх запитів, інтересів, потреб. Так, у соціології, психології і педагогіці розглядаються два аспекти соціалізації: як процес і як результат (Л.І.Анциферов, К.В.Гавриловець, Р.Г.Гурова, Б.Ф.Ломов, В.В.Мартинов та ін.).